

Писмо до Главния редактор

ДВОЙНАТА ВИНТОВА АНФИЛАДА НА БЕРБЕРОВ СПОРЕД ЦИГОВ

П. Савов¹

На пръв поглед е донякъде трудно да се разграничи разглежданият тук монографичен труд на Цигов – книгата „Двойната винтова анфилада на архитект Георги Берберов“ [1], от повода за нейното написване – непубликувания досега хабилитационен труд на арх. Георги Берберов, приложен в цялост в VII раздел на монографията – тъй като двата текста образуват едно цяло по специфичен начин. По същество хабилитационният труд на Берберов „Пространствени и функционални взаимоотношения в архитектурата. Дом на руската наука и култура, гр. София“ е оригинална теоретична разработка, за чийто пълен научен потенциал можем да кажем, че не е развит докрай от автора ѝ. Интерпретацията на Цигов върху труда е условно продължение на думите и творчеството на Берберов. От тази гледна точка към 2020 г. тя е необходима както за днешните читатели от общ характер с принципен интерес в полето на архитектурата, така и за специалистите и изследователите на съвременното българско архитектурно творчество, които не са имали възможността да се докоснат до личността на Георги Берберов и така да придобият непосредствена представа за неговото автентично разбиране за архитектурата. Към последните се числи и авторът на настоящите редове: преподавател от 2007 г. в катедрата на арх. Берберов – катедра „Обществени сгради“ на Архитектурния факултет при УАСГ, и неин ръководител понастоящем, за управленския мандат 2020 – 2023 г. Макар и с известна несигурност, настоящите редове са написани именно от тази позиция и с отговорност към историята на катедрата.

Монографията на Цигов следва да бъде разглеждана в два различни контекста, които не са хронологично подредени, но същевременно се намират в неделимо смислово цяло. Единият контекст е линеен: хронологично изследване, разкриващо ключови моменти от професионалния живот на Берберов, с фокусиране върху събитията около неговата провалена процедура по хабилитиране. Сюжетната линия съдържа емоционален

¹ Панайот Савов, доц. д-р арх., кат. „Обществени сгради“, УАСГ, бул. „Хр. Смирненски“ № 1, 1046 София, e-mail: panayot.savov.0@gmail.com

заряд, проявена е дълбока лична привързаност – което предполага и теоретичната, „генетична“ принадлежност на Цигов във формата му на условен биограф. Именно това е базата, върху която той изгражда своята авторска научна интерпретация. За целта с особено внимание, пунктуално и изчерпателно, Цигов издирва, прилага, цитира, класифицира и обозначава писма, протоколи и публикации, различни снимки, чертежи, скици и ръкописи – огромно количество документи, осигуряващи обективната „повествователна“ основа на труда. В центъра логично е поставен хабилитационният труд на Берберов за двойната винтова анфилада, който (по моето мнение) следва да се прочете преди всичко друго: в VII раздел, в качеството на главен източник. Въпреки че така въведената сюжетна линия е особено интригуваща с проследяването на междуличностни отношения, с открития конфликт Попов – Берберов, с политическия и научно-организационния активен фон на онова отминало време (познато за мен не от личен опит), тя не трябва да се счита за водеща в изследването на Цигов.

В монографията тази сюжетна линия е мост към другия, нелинеен обяснителен контекст, в който Цигов вписва делото на учителя си Берберов. Интерпретацията на Цигов напомня за това как Лакан тълкува Фройд. В началото на книгата “How to Read Lacan” [2] Жижек споделя, че прозренията на Фройд се проясняват най-после в тяхното истинско измерение едва чрез тълкуването на Лакан, представляващо условно завръщане към тях. Настоящият текст намира, че Цигов тълкува по подобен начин неосъзнатото, интуитивно архитектурно начало у Берберов – като общностно и фолклорно генерирано. В този смисъл отношението между Берберов и Цигов се разкрива като отношение между посвещаващ учител и тълкуващ ученик

Самата монография представлява своеобразна част от двойна винтова спирала, при която вторичната нишка на Цигов се вплита в исторически интактната нишка на Берберов като нейна много по-сложна и разкриваща същности съвременна итерация. Докато хронологично проследената тематика на Берберов е архитектурно-философска – проведена безкомпромисно като работещ принцип в Дома на руската наука и култура и др., в тематиката на Цигов преобладава над-архитектурното – ако използваме термина на проф. Кадинов от неговия условен манифест „Десет архитектурни заповеди“ [3]. Именно там под условната „Заповед първа“ откриваме също, че философията е над функцията и формата. В този контекст монографията на Цигов е поливалентна и контактна, тя представя и обосновава различни оригинални философски тези под формата на разклонения от проследяваната тематика у Берберов. Така двойната спирала се превръща в дървовидна структура, чиито крайни проявления представляват специфични теоретични обобщения на социокултурни закономерности. Гранични и периферни за архитектурата, те са особено важни за нея, тъй като тя се формира именно в техния контекст от смислови постановки, които не се разпознават пряко и еднозначно в неизброимите ѝ крайни продукти – осъществените сгради и пространства. Факт, който очевидно убягва, когато Домът на руската наука и култура се сравнява единствено визуално с банката във Фукуока, Япония – в контекста на провалената хабилитация на Берберов.

Така постигнатата от Цигов форма работи на две нива. Като теоретична разработка монографията трябва да се чете с открито съзнание и отзивчивост, предхождаща критичността. Изследването систематизира множество референции, които са специфични и по всяка вероятност недотам познати, изискващи допълнително проучване или предразположеност. Текстът разчита на съответна подготвеност от страна на читателя или (при липсата на такава) на доверие. Небезусловната достъпност на изложението ведно с езика, отличаващ се с безкомпромисна убеденост, може да породви нетърпение там, където за вникване в смисъла е необходимо смирение, фина настройка към конкретния нюанс, склонност към търсене и регистриране на пред-материалното и невидимото в архитектурата.

Напротив, на този фон съвременният „функционален“ човек – и в частност практикуващият архитект, ориентиран приложно-творчески – е забързан и раздразнителен, лесно отегчаващ се и постоянно уморен, както го определя Бодрияр в “The System of Objects” [4]. Практикуващият архитект – без да бъде подценяван, очаква преки, относително прости и нагледни обосновки в поднесените му тези, което е трудно осъществимо при пренос от полето на архитектурната теория в полето на архитектурната практика. В случая – предвид особената важност и дори наложителност от практическото прилагане на тезите – приложният им потенциал в полето на съвременните архитектурни реализации се разкрива, ако се прояви търпение при прочита (а вероятно и след вторичен прочит).

В края на III раздел от монографията Цигов пише, че „хората, чрез които традицията се осъществява, не е нужно да я съзнават“ [5]. Като продължение на тази мисъл бих си позволил да перифразирам, че всъщност е нужно да не съзнават традицията – поне не в нейната цялост. Тъй като живеем в условията на демитологизирано и дегероизирано общество, където липсва съзнание за действащата традиция, осъзнаването ѝ не може (и не бива) да се осъществява в институционален формат. Затова приветствам условното ѝ поливалентно „намиране“ в монографията на Цигов – в парадоксалната форма на „изгубване“ – в синкретичния контекст на иконография, теология, китайска философия, фундаментална физика, фолклористика, културология, сугестология и т.н. Точно този широк обхват е в състояние да създаде механизъм, при който контактните, гранични за архитектурата социокултурни закономерности, съставляващи идейната ѝ среда, биха останали (донякъде) достатъчно ясни, осъществими в проектите, но не и изцяло изяснени. По сходен начин, в организираната през 2014 г. от руския клон на Saatchi & Saatchi графична рекламна кампания „Под повърхността“ за Московския архитектурен музей „Алексей Шчусев“ по-действено се оказва това, което не знаем, че знаем, в сравнение с онова, което знаем, че знаем.

В заключение намирам, че монографията „Двойната винтова анфилада на архитект Георги Берберов“ с автор доц. д-р арх. Тодор Цигов, е сред трудовете, които провокират четене, стимулиращо мисълта, въвеждащо четящия в съавторската позиция с възможност да генерира свои собствени вторични смисли под формата на съответстващ личен, допълващ текст. Обнадеждаващо е, че към 2020 г. се появяват подобни изследвания – актуални в теоретичната си нелинейност, многоликост и богата контекстуалност, основана на цялостно вътрешно единство.

ЛИТЕРАТУРА

1. *Tsigov, T.* The Double Helix Enfilade of Architect Georgi Berberov. Daniela Ubenova, 2020, 978-954-791-303-5.
2. *Zizek, S.* How to Read Lacan. W. W. Norton & Company, 2007, 978-0393329551.
3. *Kadinov, B.* The Ten Commandments of Architecture, Architectural Agency Kadinovi Bros, 2000, 954-90663-1-2.
4. *Baudrillard, J.* The System of Objects. Verso, Nineth edition, 2006, 978-1844670536.
5. *Tsigov, T.* The Double Helix Enfilade of Architect Georgi Berberov. Daniela Ubenova, 2020, 978-954-791-303-5: 35.